

ARREST VAN HET ARBITRAGEHOF	
Nr.	157/2004
uitgesproken op	6 oktober 2004
inzake	beroep tot vernietiging
in het geding zijnde bepaling(en)	wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
verwijzingsbepalingen	artikelen 10, 11 en 19 van de Grondwet in samenhang gelezen met de verdragsbepalingen die het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie waarborgen, in het bijzonder artikel 14 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 26 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten
beslissing	gedeeltelijke vernietiging

1. Artikel 2, § 1, van de bestreden wet, dat de gronden opsomt van de discriminaties die onder het geldingsgebied van de wet vallen, omvat onder meer niet de discriminaties op grond van een politieke overtuiging of van de taal. Nochtans bestaat de algemene doelstelling van de wet erin alle vormen van discriminatie weg te werken en te bestrijden, en verbieden de Grondwet en de fundamentele vrijheden alsmede internationale bepalingen die België binden iedere discriminatie, onder meer op grond van een politieke overtuiging of de taal, zonder dat dit verschil in behandeling op een objectief criterium berust en redelijk is verantwoord.

Het Arbitragehof is van oordeel dat die uitsluiting uit het toepassingsgebied van de wet niet pertinent is, rekening houdend met de algemene doelstelling van de wet. Volgens het Arbitragehof biedt dat systeem, uit de aard zelf, voldoende waarborgen om eventuele misbruiken te verhinderen, zonder dat het noodzakelijk is om, zoals te dezen, een categorie van slachtoffers van discriminatie de bescherming van de wet te ontzeggen. Bovendien bestaat er geen enkele verantwoording voor het gegeven dat een verschil in behandeling op een grond zoals politieke overtuiging of taal, niet het voorwerp kan zijn van de burgerrechtelijke maatregelen waarin de bestreden wet voorziet. De maatregel benadeelt immers slachtoffers van discriminatie op grond van politieke overtuiging of taal doordat hij hun de bescherming van de wet onttrekt. Het Arbitragehof vernietigt bijgevolg in artikel 2, § 1, de woorden waardoor de discriminatiegronden worden beperkt, alsmede de beperking van de discriminatiegronden, door de verwijzing naar artikel 2, § 1, (in de paragrafen 2, 6 en 7 van artikel 2) en door de verwijzing naar artikel 2 (in artikel 4).

2. Artikel 2, § 4, vijfde streepje, van de wet legt een verbod op van directe of indirecte discriminatie bij “het verspreiden, het publiceren of het openbaar maken van een tekst, een bericht, een teken of enig andere drager van discriminerende uitlatingen”, terwijl artikel 19 van de Grondwet eenieder de vrijheid waarborgt om op elk gebied zijn mening te uiten behoudens bestraffing van de misdrijven die ter gelegenheid van het gebruikmaken van die vrijheid worden gepleegd, en die vrijheid voor eenieder zonder discriminatie zou moeten gelden.

Aangezien de vrijheid van meningsuiting een van de pijlers is van een democratische samenleving, dienen de uitzonderingen op de vrijheid van meningsuiting op strikte wijze te worden geïnterpreteerd. Er moet worden aangetoond dat de beperkingen noodzakelijk zijn in een democratische samenleving, aan een dwingende noodwendigheid beantwoorden en evenredig zijn aan de wettige doelstellingen die daarmee worden nagestreefd. De in het geding zijnde bepaling heeft geen betrekking op handelingen, maar op uitlatingen die een verschil in behandeling impliceren dat niet objectief en redelijkerwijze wordt gerechtvaardigd. De wet geeft niet aan waarin of wanneer die discriminerende uitlatingen de in een democratische samenleving toelaatbare drempel overschrijden van het verkondigen van ideeën welke kunnen “schokken, verontrusten of kwetsen“. Aldus voldoet die bepaling niet aan de strikte vereisten waaraan de beperking van de vrijheid van meningsuiting is onderworpen. Derhalve vernietigt het Arbitragehof artikel 2, § 4, vijfde streepje, van de bestreden wet.

3. Artikel 6, § 1, tweede streepje, van de bestreden wet bestraft het, door middel van geschriften, prenten of zinnebeelden, openlijk te kennen geven van het voornemen tot discriminatie, haat of geweld jegens een persoon, een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens de opgesomde discriminaties.

Het Arbitragehof oordeelt dat het verbod verder gaat dan nodig is om het door de wetgever nagestreefde doel te bereiken, en dat het elk debat smoort omdat het verhindert dat degene die dat voornemen uit, kan worden tegengesproken en ervan zou kunnen worden afgebracht dat voornemen te verwezenlijken. Volgens het Arbitragehof kan het door middel van geschriften, prenten of zinnebeelden geuite voornemen aanleiding geven tot burgerrechtelijke maatregelen binnen de werkingssfeer van de wet. Indien het uiten van een dergelijk voornemen bovendien aanzet tot discriminatie, haat of geweld, is het strafbaar met toepassing van artikel 6, § 1, eerste streepje, van de wet. Het Arbitragehof vernietigt dan ook artikel 6, § 1, tweede streepje, van de wet.

4. Artikel 6, § 2, van de wet - de enige bepaling van die wet waarbij de discriminatie zelf wordt bestraft met strafrechtelijke sancties -, geeft, zoals artikel 2, § 1, een opsomming van de gronden van de strafbare discriminaties. Het Arbitragehof ziet niet in wat het aldus in het leven geroepen verschil in behandeling tussen slachtoffers van discriminaties verantwoordt, terwijl het erom gaat gedragingen waaraan overheden zich schuldig maken, te bestraffen.

Hoewel het Arbitragehof meent dat het, teneinde de ongrondwettigheid af te keuren van artikel 2, § 1, van de wet, dat geen strafrechtelijke bepaling is, de woorden kan vernietigen die de discriminatiegronden beperken, oordeelt het daarentegen dat de vereisten van het wettigheidsbeginsel in strafzaken, verankerd in artikel 12 van de Grondwet, niet zouden vervuld zijn indien de discriminatie, zonder nadere precisering, een constitutief bestanddeel van een misdrijf zou worden. Het Arbitragehof vernietigt bijgevolg het gehele artikel 6, § 2, van de wet.

5. Het Arbitragehof heeft geen andere bepalingen van de bestreden wet vernietigd, maar het heeft voor een aantal bepalingen wel voorbehoud gemaakt wat de uitlegging ervan betreft. Het in de wet vervatte begrip “discriminatie” mag alleen als dusdanig worden beschouwd als het verschil in behandeling niet objectief en redelijk verantwoord is, dat wil zeggen als het geen legitiem doel nastreeft of er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

Wat de uitdrukking “aanzetten tot” betreft, preciseert het Arbitragehof dat aanzetten tot een verschil in behandeling alleen strafbaar kan zijn indien dat verschil niet objectief noch redelijk kan worden verantwoord en het alleen kan worden verklaard door de wil aan te sporen tot haat of geweld. Het Arbitragehof merkt op dat er daarbij moet worden van uitgegaan dat er sprake moet zijn van bijzonder opzet.

Het Arbitragehof is tevens van oordeel dat de strafbaarstelling die bij artikel 6, § 1, eerste streepje, is gecreëerd, in die zin moet worden geïnterpreteerd dat zij alleen betrekking heeft op het opzettelijk aanzetten tot directe discriminatie.

Bij de toepassing van artikel 19, § 1, dat betrekking heeft op de vordering tot staking, is het rechterlijke optreden slechts mogelijk wanneer er reeds een verspreiding is geweest en zal de rechter moeten nagaan of de beperking van de vrijheid van meningsuiting *in concreto* noodzakelijk is, of ze beantwoordt aan een dwingende sociale noodwendigheid en of ze evenredig is met de wettige doelstelling die door die bepaling wordt nagestreefd.

Het Arbitragehof geeft in verband met de voorwaarden waaraan maatregelen van positieve actie zijn onderworpen aan dat de draagwijdte van een wetgevende norm of bepaling niet zover mag reiken dat de bevoegde rechter zou worden verhinderd na te gaan of die maatregelen worden toegepast in de gevallen waarin een kennelijke ongelijkheid bestaat, of het verdwijnen van die ongelijkheid door de wetgever als een te bevorderen doelstelling wordt aangewezen, of de maatregelen van tijdelijke aard zijn en verdwijnen wanneer het beoogde doel is bereikt en of de maatregelen andermans rechten niet onnodig beperken.

Wat de omkering van de bewijslast betreft, oordeelt het Arbitragehof dat, in de hypothese dat ze wordt toegepast in een burgerlijke zaak, ten gevolge van artikel 22, zesde lid, van de bestreden wet, en ze later het bewijs in een strafzaak zou kunnen beïnvloeden, de strafrechter er niettemin toe gehouden is de bewijsstukken *in concreto* te beoordelen en het vermoeden van onschuld van de beklaagde te eerbiedigen.